

Från SweMARC till MARC21 svenska erfarenheter

Oslo, 2008-02-07

Christer Larsson

LIBRIS, Kungl. biblioteket, Sverige

christer.larsson@kb.se

23 januari 2002

- Ny era i LIBRIS historia inleds
- Övergång till MARC21, men också ...
- Nytt katalogsystem (Voyager), integrerad auktoritetskontroll, och inte minst
- Tillgång till en öppen modulär teknisk miljö
- Ger stora möjligheter till vidareutveckling i takt med omvärlden
- ... men vägen dit var fylld av svårigheter

- Samkatalogen och LIBRIS-systemen – nuläge
- Den gamla stordatormiljön och LIBRISMARC
- LIBRIS väg till MARC21 – via SweMARC
- Några ord om folkbiblioteken
- Förberedelserna, implementationen – och fortsättningen
- Befarade problem – och hur det blev
- Några slutsatser
- Exemplet flerbandsverk

LIBRIS

De svenska forskningsbibliotekens Samkatalog

- Samverkan mellan ca 175 bibliotek
  - i stort sett alla universitets-, högskole- och specialbibliotek
  - ett trettiotal folkbibliotek (bl.a. specialsamlingar)
- Kungl. biblioteket svarar för drift och utveckling
- Nationalbibliografin (fr.o.m. 1976)
- Ett trettiotal bibliografier (Svensk historisk bibliografi, Kvinnsam, Bothnica ...)

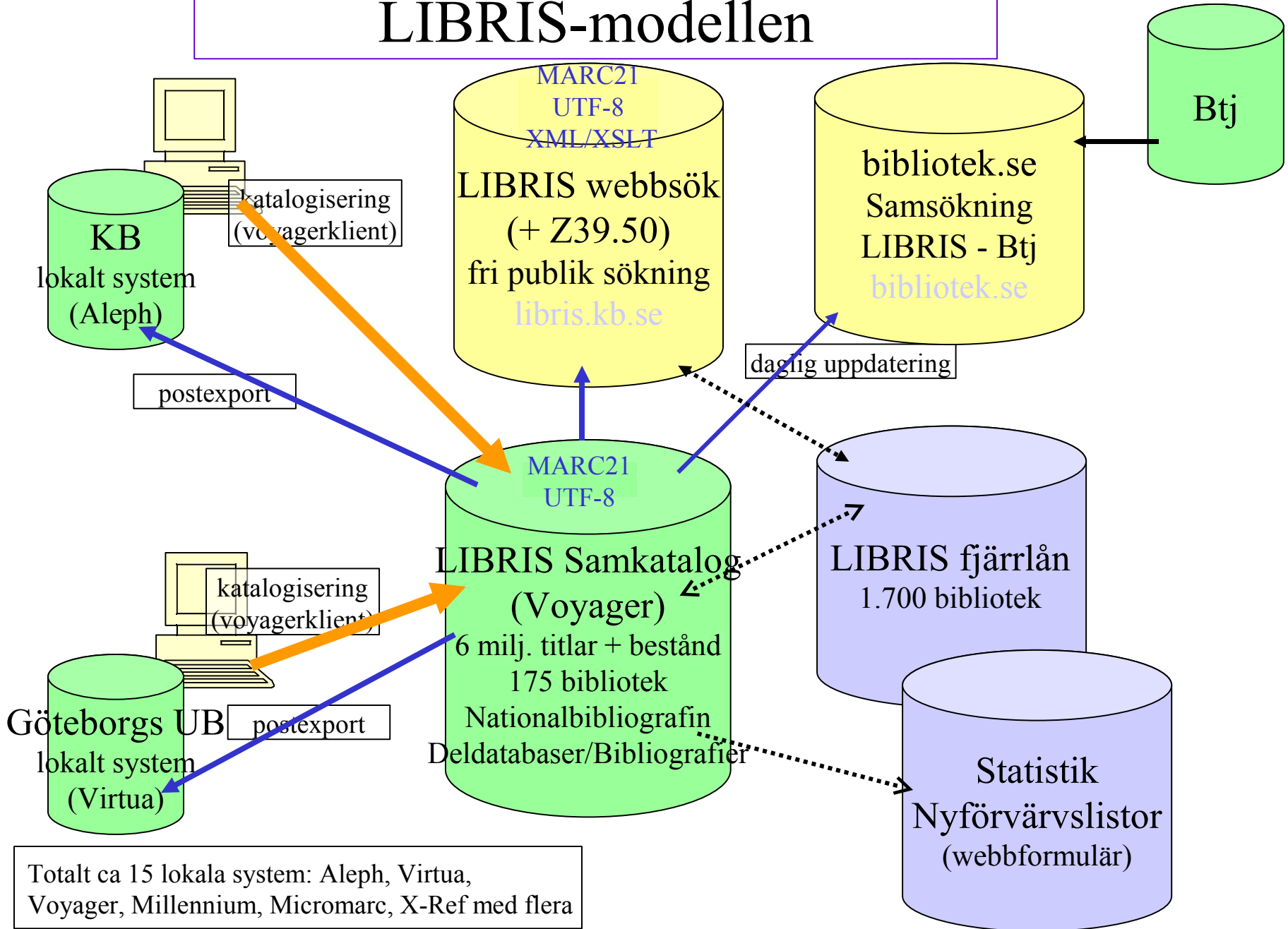
Samkatalogen, forts.

- Syftar till effektivare katalogisering
  - gemensamma regler (AACR2/KRS, MARC21 ...)
  - all katalogisering sker i LIBRIS
  - Voyager katalogiseringsklient och webbbrutin för beståndsregistrering)
  - rutiner för postexport till bibliotekens lokala system
  - [Expertgruppen för LIBRIS Samkatalog](#) (referensgrupp)

Andra system och tjänster

- **Söktjänster:**
  - LIBRIS – de svenska forskningsbibliotekens samlingar
  - bibliotek.se – samsökning mellan forskningsbibliotekens (LIBRIS) och folkbibliotekens (Btj) databaser
  - Uppsök – examensarbeten och studentuppsatser i fulltext vid ca 25 svenska lärosäten
- **Samsök** (MetaLib och SFX)
  - administration och samsökning av elektroniska resurser vid ca 40 svenska universitets-, högskole- och specialbibliotek
- **Fjärrlån**
  - hanterar beställningar och lån mellan biblioteken
  - används av ca 1.700 bibliotek i Sverige och Norden.
  - dessutom rutin för låntagarbeställningar vid ett trettiotal bibliotek

LIBRIS-modellen

Situationen före 2002

- Nationella AACR2-baserade katalogiseringsregler fr.o.m. 1983 (gemensamma för folk- och forskningsbibliotek – dock vissa skillnader i tillämpningen)
- Olika system, olika nationella format:
  - Forskningsbiblioteken: LIBRISMARC (Kungl. biblioteket)
  - Folkbiblioteken: BTJ MARC (Bibliotekstjänst)
  - Båda formaten baserade på UKMARC, men konvertering nödvändig

Situationen före 2002: LIBRIS

- Stordatormiljö med egenutvecklat katalogsystem – icke-modulärt, med många LIBRIS-specifika tekniska lösningar
- Sluten och föråldrad teknisk miljö:
  - svårt att samverka med andra system
  - svårt att vidareutveckla och anpassa till internationella standarder
  - svårt att rationalisera katalogiseringsprocessen
  - svårt att effektivt utnyttja katalogposter från andra källor (konverteringar nödvändiga)

Horizon och SweMARC, 1998-2000

- Katalogupphandling nr 1
- 12 december 1998: Kontrakt med Dynix (Horizon)
- Nytt USMARC-baserat ”superformat” SweMARC
  - intention: skapa det optimala formatet som kunde förena det bästa hos USMARC och det gamla LIBRISMARC
- SweMARC implementeras av ett par lokala system
- Stora svårigheter med Horizon – Dynix kan inte leverera ett färdigt och fungerande system
- 12 september 2000: Kontraktet med Dynix avbryts

Nya förutsättningar, nytt beslut, 2000-2002

- Upphandla ett nyckelfärdigt och leveransklart katalogsystem
- 19 december 2000: Beslut att gå över till MARC21 (f.d. USMARC)
  - internationellt format: rationaliserar postutbyte, underlättar samverkan
  - inte perfekt, men tillräckligt bra
  - endast nödvändiga nationella utvidgningar/avvikelser
  - utvecklingen av SweMARC upphör
- 15 juni 2001: Kontrakt med Endeavor (Voyager)
- 23 januari 2002: **Driftsättning** för LIBRIS-katalogisering i Voyager och MARC21 (UTF-8 fr.o.m. juni 2006)

- LIBRIS använder i princip bara Voyagers katalogiseringsklient och databas.
- Övriga rutiner och tjänster (postexport, webbsök m.m.) är i huvudsak egenutvecklade – med standardmoduler

Hur gick det för folkbiblioteken?

- Btj fortsätter med BTJ MARC, men anpassar för postutbyte med LIBRIS
  - ett antal LIBRIS-bibliotek använder Btj-system som lokalt system
  - bibliotek.se: samsökningstjänst mellan LIBRIS och Btj:s databaser fr.o.m. 2001
  - planerat postutbyte mellan Nationalbibliografin och Btj
- Fortsatt gemensamma katalogregler (KRS)
  - [Svensk biblioteksförnings kommitté för katalogisering](#)
  - Fortfarande skillnader i katalogregel tillämpningar, bl.a. i fråga om behandling av flerbandsverk och skönlitteratur
- Sverigebiblioteket

Postexport till lokala system anpassas (2001)

- MARC21 med Unicode (UTF-8) eller Latin-1 tillhandahålls
- Under en övergångstid även postexport i SweMARC och LIBRISMARC
- Bibliotekens lokala databaser konverteras successivt under 2001-2002

MARC21 översätts och implementeras (tre olika MARC21-format)

- [LIBRIS Formathandbok](#) (bearbetad svensk översättning av MARC21 Concise Format)
- Bibliografiskt format (Bibliographic)
- Auktoritetsformat (Authority)
- Beståndsformat (Holdings)

Befintliga LIBRIS-poster konverteras

- **Bibliografiska poster (9 miljoner)**
- **Beståndsposter (15 miljoner)**
- **Auktoritetsposter (ca 150.000):**
  - Personnamn (44.000)
  - Namn/Titlar, systemgenererade från bibliografiska hänvisningsfält (80.000)
  - Svenska ämnesord (30.000)

Ett parameterstyrt exportformat utvecklas

- Skräddarsys för att fungera tillsammans med olika lokala system ([LIBRIS Formathandbok](#))
- bibliografiska poster med inbäddad bestånds- och auktoritetsinformation resp. separata bibliografiska poster, beståndsposter och auktoritetsposter
  - * auktoritetspostens hänvisningar transporteras som 9XX-fält
  - * beståndspostens lokala uppgifter transporteras med ett inledande delfält \$5=bibliotekssigel (delfältet har uteslutits i katalogiseringsformatet)
- Teckenuppsättning enligt UTF-8 (med olika varianter av pre-/dekomponering) resp. Latin-1

Omfattande utbildningsinsatser genomförs

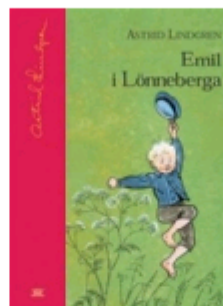
- **November 2001 – januari 2002:**
  - tvådagarsutbildning i MARC21 och Voyager katalogiseringsklient
  - totalt ca 200 katalogisatörer
- **Därefter fortlöpande utbildningsinsatser (2002-):**
  - grundkurs (f.n. 2,5 dagar)
  - särskilda kategorier (artikelindexering, äldre tryck ...)
  - auktoritetsarbete, Svenska ämnesord
- Kontinuerlig utveckling av **riktlinjer**, med intentionen att bygga upp en svensk "Cataloguer's Desktop"

Systematiskt auktoritetsarbete påbörjas

- Ansluter nära till LC Authorities och LCSH:
  - Namn (personer, institutioner, händelser, orter)
  - Titlar
  - Svenska ämnesord
- Det gamla fältet för originaltitel (249) behölls vid konverteringen – fr.o.m. 2004, anslutning till internationell praxis för uniforma titlar
- Underlättar [FRBR-tillämpningar](#)
- Pågående diskussioner om övergång till DDC

Översikt

Detaljer

Emil i Lönneberga / Astrid Lindgren ; illustrationer av Björn Berg

✚ **Lindgren, Astrid**, 1907-2002 (författare)

✚ **Berg, Björn**, 1923- (illustratör)

ISBN 91-29-65790-3 (inb)

11. [dvs 15.] uppl.

Stockholm : Rabén & Sjögren, 2003

Svenska 95, [5] s.

Serie: Astrid Lindgrens samlingsbibliotek

 Bok Barn/ungdom

▶ **Ämnesord**

SPARA

SKAPA REFERENS

MEJLA

▶ Länka till posten

Hitta

Andra utgåvor

"Emil i Lönneberga" finns i 143 utgåvor på 41 språk

[Svenska](#) (20) [Ryska](#) (14) [Danska](#) (11) [Norska](#) (11) [Tyska](#) (10) [Finska](#) (8) [Engelska](#) (6) [Nederländska](#) (5) [Japanska](#) (5) [Isländska](#) (4) [Estniska](#) (4) [Franska](#) (3) [Italienska](#) (3) [Spanska](#) (2) [Polska](#) (2) [Hebreiska](#) (2) [Rumänska](#) (2) [Nygrekiska](#) (2) [Lettiska](#) (2) [Bulgariska](#) (2) [Litauiska](#) (2) [Slovakiska](#) (2) [Färöiska](#) (2) [Esperanto](#) (2) [Odefinierat språk](#) (1) [Arabiska](#) (1) [Portugisiska](#) (1) [Tjeckiska](#) (1) [Ungerska](#) (1) [Kinesiska](#) (1) [Serbiska](#) (1) [Kurdiska](#) (1) [Slovenska](#) (1) [Katalanska](#) (1) [Koreanska](#) (1) [Afrikaans](#) (1) [Bengali](#) (1) [Indonesiska](#) (1) [Frisiska](#) (1) [Thailändska](#) (1) [Grönländska](#) (1)

▼ **Svenska (20)**

Emil i Lönneberga / Astrid Lindgren ; illustrationer ...	16. uppl.	2007		2 bibl.
Emil i Lönneberga / Astrid Lindgren ; illustrationer ...	11. [dvs...	2003	 	13 bibl.
Emil i Lönneberga ; Nya hyss av Emil i Lönneberga [Li...		2003		6 bibl.
Emil i Lönneberga / Astrid Lindgren ; illustrationer ...	14. uppl.	2002	 	8 bibl.
Emil i Lönneberga / Astrid Lindgren ; illustrationer ...	12. uppl...	2002	 	10 bibl.

▼ **Hitta liknande**

Fler titlar av

- [Lindgren, Astrid, 19 ...](#)
- [Berg, Björn, 1923-](#)

Fler titlar i denna genre

- [Kapitelböcker](#)

▼ **Sammanhörande titlar**

Första utgåvan

- [Emil i Lönneberga](#)

▼ **Sök utanför LIBRIS**

Sök vidare i:

- [Google](#)
- [Google Book Search](#)
- [Google Scholar](#)
- [Academic Live](#)
- [Scirus](#)
- [LibraryThing](#)

Wikipedia om författaren:

- [Astrid Lindgren](#)

Befarade problem

- Ålderdomlig struktur med amerikansk fokus
- ISBD-interpunktion
- Flerbandsverk
- Ämnesord och klassifikation
- Datadubblering
- Originaltitel och auktoritetskontrollerade sökelement
- Lokal information i samkatalogsmiljö (170 bibliotek med olika hylluppställning, varierande lokala ämnesord etc.)
- Formatuveckling administreras av LoC via en formaliserad process (inbyggd tröghet)

Hur blev det?

- Strukturen består tills vidare (förändringar med RDA?)
- Ökat inflytande från europeiska bibliotek
- Gradvis anpassning av svenska tillämpningar (flerbandsverk, originaltitlar m.m.)
- Behoven att definiera nya/egna fält etc. har minskat – inga egentliga problem med den formella proceduren
- Enkelt att få officiella ”source codes” för t.ex. Svenska ämnesord (\$2 sao) och SAB (\$2 kssb)
- Goda möjligheter att precisera upphovsmän med officiella ”relator codes” (t.ex. trl=översättare, cmp=kompositör)

Hur blev det?, forts.

- XML-kompatibilitet – standarder för att hantera data i Dublin Core, MODS, ONIX ...
- MARC21 har kunnat införas i sin helhet
  - * men bara en delmängd som används aktivt
- I huvudsak bara systemtekniskt betingade utvidgningar/avvikelser ([LIBRIS Formathandbok](#))
- hit system- och formattekniska anpassningar för att hantera lokal information:
  - * delfält 852\$b har av systemtekniska skäl definierats för bibliotekskod
  - * beståndsformatet har utvidgats med fält för lokal klassifikation (08X) och lokala ämnesord (men huvudregeln är att uppgiften placeras i den bibliografiska posten)

Nationella avvikelser eller strikt MARC21?

- Ibland kan man behöva ”vrida på” formatstandard och regeltillämpningar för att allt skall fungera
- Men se upp för onödiga avvikelser – då riskerar man att gå miste om standardfördelarna

De egentliga problemen – format- eller systemberoende?

- Voyagers katalogiseringsklient – och MARC21 - förenklar katalogiseringen. Katalogisatorerna kan t.ex.
  - importera färdiga katalogposter via klienten
  - använda mallar (templates) med fördefinierade koder, fält och ISBD-interpunktion
  - kopiera befintliga poster som underlag för en ny katalogpost
- **Men:**
  - Katalogisatorerna måste fortfarande lära sig formatet. Går det att rationalisera arbetet med systemtekniska lösningar?
  - Något otympliga metoder att skapa poster för nya manifestationer (nya upplagor, print/online ...)
  - Komplicerat att katalogisera vissa medier på tillräckligt(?) djup nivå
  - ...

MARC21 – till nytta för vem?

Katalogisatorerna har vunnit en del, men det är förmodligen systemteknikerna som haft störst nytta av övergången till
MARC21

Än så länge ...?

Flerbandsverk – ett exempel på successiv anpassning till internationell praxis

- Konverteringsmetoden
- Enhetlig **schablonmetod** oavsett typ av flerbandsverk:
  - huvudpost med separata delposter för varje sammanhörande del/volym
  - delposterna sammanlänkade via fält 772 ("del av")
- Tillfredsställande resultat, men i vissa fall något otympliga poster

Exempel 1: Flerbandsverk enligt konverteringsmetoden

Voyager Cataloging - [Bib 8203283 : August Strindbergs samlade verk : [nationalupplaga]. 22, Han och hon : e...]

File Edit Record Related Records Display Options Window Help

New Open Save Search Headings Titles Save to DB New Hldgs Get Hldgs New Items Get Items Hierarchy Help

MARC System History

Leader 01364cam a2200313 r4500 006

005 20070426150422.0 007

008 960605 s 1996 sw 0 0 0 _ f _ swe _ _

Tag	I1	I2	Subfield Data
100	1		‡a Strindberg, August, ‡d 1849-1912
245	0	0	‡a August Strindbergs samlade verk : ‡b [nationalupplaga]. ‡n 22, ‡p Han och hon : en själs utvecklingshistoria (1875-76) / ‡c texten redigerad och kommenterad av Hans Sandberg
260			‡a Stockholm : ‡b Norstedt, ‡c 1996 ‡e (Uppsala : ‡f A & W)
300			‡a 315, [1] s., [16] pl.-s. ; ‡c 23 cm
500			‡a 1981-1985 utg. av Strindbergssällskapet på Almqvist & Wiksells förl.
599			‡a hum
599			‡a H: pb
599			‡a Li:S
700	1		‡a Dahlbäck, Lars, ‡d 1938- ‡4 oth
700	1		‡a Sandberg, Hans, ‡d 1932- ‡4 oth
700	1		‡a Strindberg, August, ‡d 1849-1912. ‡t Han och hon
710	2		‡a Strindbergssällskapet ‡4 oth
710	2		‡a Stockholms universitet. ‡b Litteraturvetenskapliga institutionen ‡4 oth
740	0		‡a Han och hon
740	0		‡a samlade verk
772	0	0	‡7 p1 ‡a Strindberg, August, 1849-1912 ‡t August Strindbergs samlade verk : [nationalupplaga] ‡c [utges av Stockholms universitet genom dess litteraturvetenskapliga institution ; huvudredaktör: Lars Dahlbäck] ‡d Stockholm : Norstedt, 1981- ‡w 9902493491 ‡9 22

Internationellt standardboknummer (ISBN) 01:09

Flerbandsverk – riktlinjer för löpande katalogisering

- Huvudtillämpning enligt AACR2 1.1B9
Titel, deltitel och delbeteckning återges enligt objektet (titelsidan)
- normalt görs inga sammanhållande huvudposter
- Gamla konverterade flerbandsverk ligger kvar. Nyutgivna delar katalogiseras enligt konverteringsmodellen
- Nya flerbandsverk katalogiseras enligt två huvudmetoder

Flerbandsverk –katalogiseringsmetoder

- **Monografimetodik** (nuvarande normalmetod)
Varje del behandlas som en vanlig monografi
  - titel i 245\$a, deltitel i \$p och delnummer i \$n
  - inget sammanhållande länkfält 772
- **Seriemetodik** (t.ex. för typen ”Samlade verk”)
Varje del behandlas som en del i monografiserie
  - deltitel i 245\$a
  - gemensam titel och delnummer i 440 eller 490 (+9XX)

Exempel 2: Flerbandsverk enligt monografimetoden

Voyager Cataloging - [Bib 10321505 : Chrono crusade. Vol. 2 / av Daisuke Moriyama ; [översatt från japanska ...

File Edit Record Related Records Display Options Window Help

New Open Save Search Headings Titles Save to DB New Hldgs Get Hldgs New Items Get Items Hierarchy Help

MARC | System | History |

Leader | 00644cam a22002173a 4500 | 006

005: | 20070315132340.0 | 007

008 | 070118 s 2007 _ _ dk _ III i _ _ _ | 0 0 | _ c _ swe _ _

Tag	I1	I2	Subfield Data
020			‡a 978-87-639-3156-4
040			‡a NB
041	1		‡a swe ‡h jpn
042			‡9 NB
→ 084			‡a Hci,u ‡2 kssb/8
100	1		‡a Moriyama, Daisuke
245	1	0	‡a Chrono crusade. ‡n Vol. 2 / ‡c av Daisuke Moriyama ; [översatt från japanska av Nika Hashiguchi och Richard Schicke]
250			‡a 1. uppl.
260			‡a Köpenhamn : ‡b Mangismo, ‡c 2007
300			‡a 192 s. : ‡b ill.
500			‡a Första svenska upplaga 2007
700	1		‡a Hashiguchi, Nika ‡4 trl
700	1		‡a Schicke, Richard ‡4 trl

Annan klassifikationskod (inkl. SAB)

21:13

Exempel 3: Flerbandsverk enligt seriemetoden

Voyager Cataloging - [Bib 10410947 : Erzählungen 1958-1966 / Anna Seghers ; Bandbearbeitung Ute Brandes]

File Edit Record Related Records Display Options Window Help

New Open Save Search Headings Titles Save to DB New Hldgs Get Hldgs New Items Get Items Hierarchy Help

MARC System History

Leader 00627cam a22002057a 4500 006

005: 20070416164629.0 007

008 070416 s 2007 gw _ _ _ _ 0 0 0 _ i _ ger _ c

Tag	I1	I2	Subfield Data
020			‡a 3-351-03466-5
040			‡a S
084			‡a Hf.01 ‡2 kssb/8
100	1		‡a Seghers, Anna, ‡d 1900-1983
240	1	0	‡a Noveller. ‡k Urval
245	0	0	‡a Erzählungen 1958-1966 / ‡c Anna Seghers ; Bandbearbeitung Ute Brandes
250			‡a 1. Aufl.
260			‡a Berlin : ‡b Aufbau-Verlag, ‡c 2007
300			‡a 480 s.
490	1		‡a Werkausgabe. Das erzählerische Werk ; ‡v 2:5
700	1		‡a Brandes, Ute ‡4 edt
800	1		‡a Seghers, Anna, ‡d 1900-1983. ‡t Samlade verk. ‡f 2000 ; ‡v 2:5

Internationalt standardboknummer (ISBN) 01:00

Flerbandsverk – katalogiseringsmetoder, forts.

- Båda metoderna kräver omfattande bearbetning vid import från andra källor. Kan katalogiseringen av flerbandsverk rationaliseras genom ytterligare anpassning?
- **Enpostmetodik** (vanlig i internationell MARC21-praxis)
Alla delar beskrivs i en gemensam post
  - deltitlar, delnummer och antal volymer kan redovisas i fält 505 och/eller 300
  - hittills bara använt för referensverk med opregnanta titlar
  - enkät till LIBRIS-biblioteken om att i större utsträckning ansluta till internationell praxis (enpostmetodik)

Exempel 4: Importerad LoC-post enligt enpostmetoden

Voyager Cataloging - [Bib 10025142 : Gale encyclopedia of alternative medicine / Jacqueline L. Longe, projec...]

File Edit Record Related Records Display Options Window Help

New Open Save Search Headings Titles Save to DB New Hldgs Get Hldgs New Items Get Items Hierarchy Help

MARC | System | History |

Leader: 01471cam a22003737a 4500 006

005: 20070109111002.0 007

008: 040923 s 2005 miu a _ _ _ e _ _ 0 0 1 _ 0 _ eng _ c

Tag	I1	I2	Subfield Data
010			‡a 2004022502
020			‡a 0-7876-7424-9 (set hardcover : alk. paper)
020			‡a 0-7876-7425-7 (v. 1 : alk. paper)
020			‡a 0-7876-7426-5 (v. 2 : alk. paper)
020			‡a 0-7876-7427-3 (v. 3 : alk. paper)
020			‡a 0-7876-7428-1 (v. 4 : alk. paper)
040			‡a DNLM/DLC ‡c DLC ‡d DLC ‡d O
042			‡a pcc
050	0	0	‡a R733 ‡b .G34 2005
082	0	0	‡a 615.5/03 ‡2 22
084			‡a Vml(x) ‡2 kssb/7
060	1	0	‡a WB 13 ‡b G1507 2005
→ 245	0	4	‡a The Gale encyclopedia of alternative medicine / ‡c Jacqueline L. Longe, project editor.
246	3	0	‡a Encyclopedia of alternative medicine
250			‡a 2nd ed.
260			‡a Detroit : ‡b Thomson Gale, ‡c c2005.
300			‡a 4 v. (xxii, 2411 p.) : ‡b ill. (some col.) ; ‡c 29 cm.
504			‡a Includes bibliographical references and index.
505	0		‡a v. 1. A-C -- v. 2. D-K -- v. 3. L-R -- v. 4. S-Z.
650	0		‡a Alternative medicine ‡v Encyclopedias.
650	1	2	‡a Complementary Therapies ‡v Encyclopedias ‡x English.

Titel och upphov 00:55